

aanvullend onderzoek naar de huismus en vleermuizen

project Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade

Amsterdam-Slotermeer

2022

oktober 2022

Floor van der Vliet

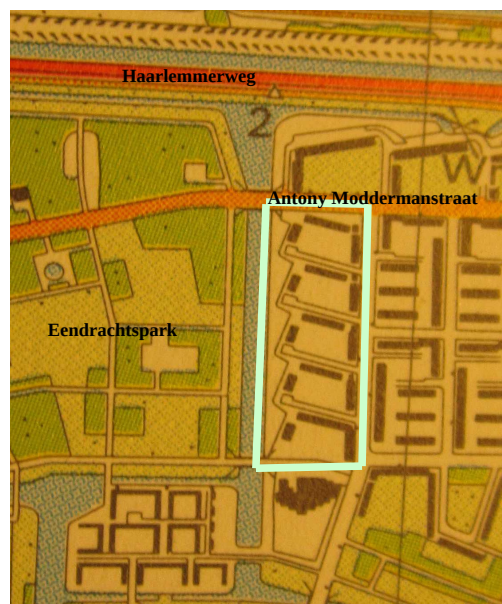
Inleiding

Vanwege het plan van de woningcorporaties Rochdale en Stadgenoot om woningblokken aan de A. A. H. Struijckenkade en de burgemeester van Leeuwenlaan in Amsterdam-Slotermeer te vervangen door nieuwbouw is in 2020 een onderzoek naar natuurwaarden uitgevoerd. Speciaal ging het daarbij om de huismus en de gierzwaluw, vogelsoorten waarvan het nest jaarrond wettelijk is beschermd, dus ook buiten de broedtijd, aangezien het van jaar op jaar voor broeden wordt gebruikt, en om vleermuizen, waarvan in Amsterdam vrijwel alleen soorten leven die gebruik maken van schuilplaatsen in bebouwing. Zowel de vleermuizen zelf als hun regelmatig gebruikte schuilplaatsen zijn wettelijk beschermd.

In 2022 is aanvullend onderzoek gedaan naar broeden van de huismus en bewoning door vleermuizen.

Op de onderstaande plattegrond zijn de woningblokken aangegeven (binnen de lichtblauwe lijn). Het is met name voor vleermuizen een interessante locatie omdat direct ten westen het Eendrachtspark ligt, waar al in de jaren 1990 werd vastgesteld dat er een fors aantal gewone dwergvleermuizen jaagt. Als verblijfplaats had vermoedelijk een deel van deze vleermuizen, een zogeheten kraamkolonie (groep vrouwtjes met jongen), de spouw van een woningblok ten zuidwesten van het park. De kolonie is door R. Hoogenhout ontdekt bij onderzoek in de Bakemabuurt, en bleek hier achtereenvolgens op verschillende adressen gevestigd (o. a. waarnemingen F. van der Vliet).

Door het isoleren van de gevels lijkt de schuilmogelijkheid voor de vleermuizen in de spouw verloren gegaan. In elk geval is de kolonie hier niet meer aangetroffen. De kolonie die in juli 2016 gevestigd bleek in 't Kabouterhuis, Albardagracht 1 (op de onderstaande plattegrond net ten zuiden van de lichtblauwe lijn), gevonden door F. van der Vliet, is daar sindsdien ook niet meer aangetroffen en in de omgeving niet teruggevonden. In het rapport over het onderzoek in 2020 wordt overigens abusievelijk 2017 als jaar genoemd waarin de kolonie in 't Kabouterhuis werd gevonden.

Onderzoek 2020

In 2020 zijn eenmaal huismussen waargenomen: op 8 mei een groepje van 4 in een wilgenstruik aan het water ter hoogte van A. A. H. Struijckenkade 6, dat na een tijdje wegvloog richting Antony Moddermanstraat. Voor nestelen in het onderzoeksgebied werd geen aanwijzing gevonden. Het overzicht van broedplaatsen op MapsAmsterdam toont als dichtstbijzijnde broedlocatie een nest in de Jan de Louterstraat, op ongeveer 250 meter naar het oosten. De aanwezigheid van de huismussen bij de A. A. H. Struijckenkade is echter een indicatie dat daar niet zover vandaan gebroed wordt, een locatie die kennelijk niet is gevonden en dus niet op de broedplaatsenkaart op AmsterdamMaps staat.

De woningblokken waren voorafgaand aan het onderzoek in 2020 ongeschikt bevonden als nestelplaats voor de gierzwaluw. Maar er zijn misschien toch wel enkele plaatsen waar gierzwaluwen zouden kunnen nestelen, aangezien ze zich via kleine openingen toegang weten te verschaffen tot ruimtes waarin genesteld kan worden. Zo hebben de onderzochte woningblokken aan de zijgevels een dakrand waar zich een kier bevindt tussen de baksteenmuur en de overstekende zijrand van de dakpannen. Dat is een plek waar gierzwaluwen nogal eens de toegang tot hun nest hebben, en in complex Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade is hier en daar de kier wellicht breed genoeg. Dit geldt ook voor de ventilatie-openingen in de gevels, spleten tussen verticaal gemetselde bakstenen. Erachter zit een ruimte waarin genesteld kan worden, wat waarschijnlijk bij een in gebruik zijnde luchtkoker niet snel zal gebeuren (tocht, rooster met openingen aan de binnenzijde, lichtinval en onrust vanuit de woning)

Er is bij het onderzoek in 2020 wel op gierzwaluwen gelet (periode begin mei – half juli) maar ze zijn niet waargenomen.

Volgens MapsAmsterdam (broedplaatsen van zwaluwen, mussen en spreeuwen) zijn de dichtstbijzijnde broedgevallen van de gierzwaluw op meer dan 250 meter afstand.

Bij het onderzoek in 2020 is gelet op andere broedvogels (nest alleen tijdens broedtijd beschermd).

Er is waargenomen dat kauwen schoorsteenkanalen die van boven niet met een rooster zijn inkropen. Dat is een aanwijzing dat er in de schoorstenen genesteld wordt.

Verder is een zingende spreeuw waargenomen die vermoedelijk in een dak heeft genesteld.

Bij de woningblokken van complex Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade is in klein aantal jagede gewone dwergvleermuis waargenomen. Vleermuizen jagen vooral bij de waterloop ten westen van de A. A. H. Struijckenkade.

In de zomer zijn geen schuilplaatsen gevonden, hoewel op grond van het gedrag van meerdere vleermuizen op twee plaatsen een verblijfplaats van een groepje werd vermoed. In de nazomer waren baltterritoria aanwezig waarvan de bijbehorende schuilplaatsen zich in de woningblokken bevonden: op 17/18 augustus werden er 5 van de gewone dwergvleermuis vastgesteld, op 8/9 september 9 van de gewone dwergvleermuis en 2 van de ruige dwergvleermuis.

De waargenomen baltterritoria zijn weergegeven op de kaart op bladzijde 4. Daaraan zijn toegevoegd waarnemingen van 5/6 september 2022.

Onderzoek 2022

huismus

Onderzoek is verricht op de ochtenden van 22 april en 17 mei, rustig, zonnig weer.

Op 22 april werden geen huismussen waargenomen.

Op 17 mei waren in het complex Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade evenmin huismussen aanwezig maar zat vlakbij, aan de overzijde van de Burgemeester van Leeuwenlaan, achter nr. 130, bij de Bernard Loderstraat, een mannetje te tsjilpen. Hoewel dit op een broedterritorium wijst, werd verder geen gedrag waargenomen waaruit de concrete aanwezigheid van een nest viel af te leiden.

vleermuizen

Omdat de zomerschuilplaats van individuen en groepjes lastig te vinden is en dit nog het beste blijkt te lukken door het gedrag in het midden van de nacht (rondvliegen bij de schuilplaats, in- en uitvliegen), is dit onderzocht in de nachten van 1/2 juni en 27/28 juni.

Dit leverde geen resultaat op.

't Kabouterhuis is bij die onderzoeken ook op aanwezigheid van vleermuizen gecontroleerd. Bij zijde waar de kolonie in 2016 de schuilplaats had is ook diverse malen overdag afgezocht naar sporen (keuteltjes tegen de muur en op de grond). Er was geen aanwijzing voor bewoning door vleermuizen.

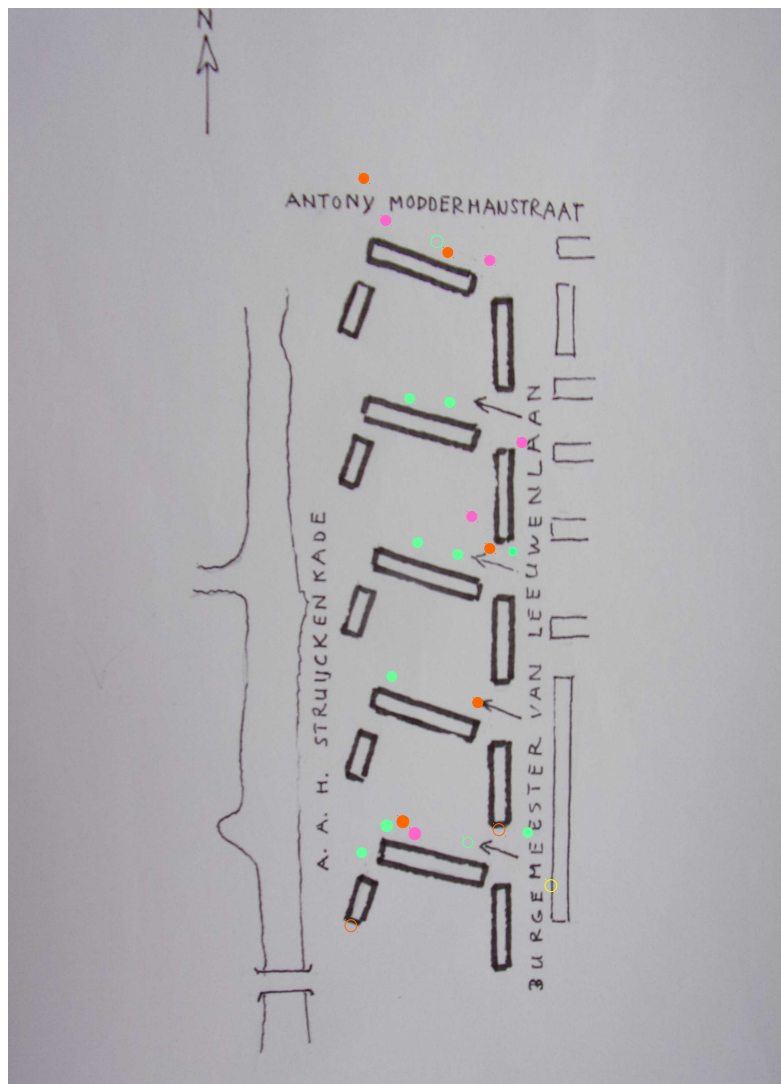
Nazomer-onderzoek (baltterritoria dwergvleermuizen) is uitgevoerd op 18 augustus (tussen half elf en middernacht) en midden in de nacht op 5/6 september.

Het resultaat van het onderzoek op 18 augustus is twijfelachtig. In de vrijwel aangrenzende Van Deijsselbuurt, waar in 2020 en 2021 in de nazomer 20 tot meer dan 30 baltterritoria werden vastgesteld, bleken, waarschijnlijk vanwege het uitzonderlijk warme weer, maar 5 baltsroepende vleermuizen actief. In het complex Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade was geen baltsactiviteit.

Op 5/6 september werden 4 baltterritoria van de gewone dwergvleermuis vastgesteld, en 2 van de ruige dwergvleermuis, wat redelijk overeenkomt met het in 2020 gevonden aantal. Een vijfde baltterritorium gewone dwergvleermuis bevond iets ten noorden buiten het complex: bij Antony Moddermanstraat 216.

Voor het eerst werd gebruik van een schuilplaats vastgesteld in een laagbouwblokje aan de A. A. H. Struijckenkade, een baltsroepend mannetje ruige dwergvleermuis, waarschijnlijk vanuit de dakrand van de zuidgevel van nr. 1.

Zoals het kaartje met waarnemingen op blz. 4 laat zien zijn de meeste baltterritoria niet steeds op eenzelfde plaats gevestigd. Dat is een normaal beeld. Van jaar op jaar, maar ook binnen het seizoen veranderen aantallen en locaties van baltstroepende vleermuizen.

baltroepend (?) mannetje ruige dwergvleermuis 10 juli 2020 (geel open rondje)
baltroepende mannetjes 17/18 augustus 2020 (roze), 8/9 september 2020 (turkoois),
5/6 september 2022 (oranje)

dicht rondje = gewone dwergvleermuis
open rondjes = ruige dwergvleermuis

Colclusies

Net als in 2020 is de huismus niet als broedvogel aangetroffen. Er is nu wel aanwijzing gevonden voor een nestplaats in de nabijheid van complex Burgemeester van Leeuwenlaan – A. A. H. Struijckenkade. Aan de overkant van de Burgemeester van Leeuwenlaan zou bij nr. 130 een nest in het dak aan de achterzijde kunnen zijn.

Afgaand op het onderzoek in nazomer 2020 en nazomer 2022 zijn er 5-7 baltterritoria (soms een paar meer) van de gewone dwergvleermuis en 2 van de ruige dwergvleermuis. Als schuilplaats worden gebruikt de dakranden van de zijgevels (toegang via de kier tussen gevel en dakpanrand), en luchtkokers in de gevel (toegang via spleten tussen verticaal gemetselde bakstenen).

Een flink deel van het potentieel aan schuilplaatsen wordt niet gebruikt. Als compensatie voor schuilplaatsen die vanwege de eerste fase van de vernieuwing van het complex tijdelijk niet beschikbaar zijn, kunnen daardoor schuilplaatsen in het gedeelte dat later wordt vernieuwd dienst doen. Ter aanvulling kunnen vleermuiskasten als compensatie worden toegepast.

De woningblokken ten oosten, aan de overzijde van de Burgemeester van Leeuwenlaan en verder weg, lijken weinig tot geen schuilmogelijkheid voor vleermuizen te hebben. De dakranden van de zijgevels zijn dicht en van luchtkokers is te betwijfelen of ze als schuilplaats kunnen fungeren omdat er, weliswaar op enige afstand van de gevel waardoor vleermuizen er wellicht achterlangs kunnen kruipen, een rooster voor zit. Er is op één plaats een baltsroepend mannetje gewone dwergvleermuis waargenomen; bij Paul Scholtenstraat 2.

Veel schuilmogelijkheid lijkt verder te bieden complex De Bomentuin (Burgemeester van Leeuwenlaan / Bernard Loderstraat), gebouwd in 2008/2009, mits de vele open stootvoegen in de gevels toegang bieden tot een voor vleermuizen bruikbare schuilplaats in de spouw. Er is nog geen bewoning door vleermuizen geconstateerd. Wel (baltsterritorium gewone dwergvleermuis) in het gedeelte met oudbouw dat is gehandhaafd. De schuilplaats was waarschijnlijk de luchtkoker bovenin de gevel van Bernard Loderstraat 105.

Floor van der Vliet
Bilderdijkstraat 163
1053 KP Amsterdam
020-6828216
floorvandervliet@gmail.com